

Bogusława Urbaniak¹

Julian Kuciński²

¹Polskie Towarzystwo Gerontologiczne, oddział w Łodzi, Uniwersytet Łódzki

²Emerytowany pracownik naukowy Uniwersytetu Łódzkiego

Prof. zw. dr hab. Zofia Zarzycka (3.11.1925 – 12.06.2010)

W dniu 18 czerwca 2010 roku w Łodzi została pochowana pani Profesor Zofia Zarzycka, osoba o wielkich zasługach dla świata nauki, wychowawca akademicki wielu pokoleń studentów. Do końca swego życia pozostawała aktywna naukowo i dydaktycznie jako wieloletni pracownik Uniwersytetu Łódzkiego oraz Społecznej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Zarządzania w Łodzi (od października 1998 roku aż do swojej śmierci). W 1996 roku formalnie opuściła Uniwersytet Łódzki, odchodząc na emeryturę dnia 30 września 1996 roku. Nadal pozostawała zatrudniona na UŁ, pracując w wymiarze jednej czwartej etatu do 30 września 1998 roku. Dołączyła do grona profesorów seniorów, którzy mimo upływającego czasu nadal chcą i mogą aktywnie uczestniczyć w pracy zawodowej. Dla niej była ona pasją i powołaniem przez całe życie.

Droga jej rozwoju naukowego przebiegała dość typowo dla polskich warunków, pani Profesor przeszła przez wszystkie szczeble rozwoju naukowego w łódzkim środowisku naukowym.

Urodziła się we wsi (obecnie gminie wiejskiej) Godziesze Wielkie niedaleko Kalisza w rodzinie nauczycielskiej. Jej ojciec, Tadeusz Grosman vel/ Grossman, był nauczycielem i kierownikiem szkoły powszechnej. Matka, Florentyna z Dubasów, zajmowała się wychowywaniem dzieci — pani Profesor Zarzycka miała dwie siostry: Jadwigę i Teresę oraz dwóch braci: Kazimierza i Stanisława.

Edukację na poziomie średnim pani Profesor Zarzycka rozpoczęła w Państwowym Gimnazjum Ogólnokształcącym im. Anny Jagiellonki w Kaliszu. Niestety, wydarzenia II wojny światowej przerwały naukę, do której powróciła po wyzwoleniu, kończąc semestralne Gimnazjum i Liceum im. Tadeusza Kościuszki dla dorosłych w Kaliszu (1945 rok); świadectwo dojrzałości otrzymała dwa lata później. Studia rozpoczęła z nowym rokiem akademickim 1947/48 w Łodzi w istniejącym wówczas Oddziale Łódzkim Szkoły Głównej Handlowej, a następnie w Wyższej Szkole Ekonomicznej na Wydziale Handlu. Magisterium pani Profesor Zarzycka zrobiła w styczniu 1954 roku. Pracę zawodową rozpoczęła w 1950 roku w WSE w Katedrze Statystyki, w tym samym roku wyszła za mąż za Pawła Mariana Zarzyckiego, w 1951 roku urodził się Jej pierwszy syn, Andrzej, zaś w 1959 roku drugi syn, Janusz.

Przekształcenia organizacyjne bazy akademickiej w Łodzi doprowadziły do włączenia WSE w 1961 roku w struktury uniwersytetu istniejącego w Łodzi od 1945 roku. Od początku swej drogi naukowej pani Profesor Zarzycka interesowała się statystyką i demografią. Jako pole badawcze przyjęła obszary społecznie ważne w takim mieście jak Łódź (w owym czasie włókiennicze miasto, które dawało pracę tysiącom kobiet), związane z pracą zawodową kobiet oraz ich statusem materialnym. Swoją pracę doktorską, przygotowaną pod kierunkiem wybitnego demografa i statystyka, prof. zw. dr. Edwarda Rosseta, poświęciła problemom pracy zawodowej kobiet obciążonych dziećmi (doktorat 8 czerwca 1964 roku). Kontynuowała te wątki w rozprawie habilitacyjnej zatytułowanej: *Praca zawodowa kobiet a budżet rodzinny* (wyd. Acta Universitatis Lodzianis, 1983 rok). Docentem została 1 października 1983 roku, profesorem nauk ekonomicznych 29 lipca 1991 roku, zaś profesorem zwyczajnym UŁ dnia 1 lutego 1993 roku.

Dorobek naukowo-badawczy pani Profesor Zarzyckiej koncentrował się wokół zagadnień konsumpcji i jej uwarunkowań ekonomiczno-społecznych.

Na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym UŁ pracowała w Katedrze Demografii i Statystyki (bądź Zakładzie Demografii i Statystyki), pełniąc w nim w różnych okresach funkcje kierownicze. Ponadto jako nauczyciel akademicki sprawowała liczne inne funkcje kierownicze związane z organizacją procesu dydaktycznego, na przykład kierownika Wieczorowego Magisterskiego Studium Ekonomicznego dla Inżynierów.

Pani Profesor była niezwykle ceniona jako świetny dydaktyk. W bardzo przystępny sposób potrafiła wyjaśnić zawilgości statystyki, miała cierpliwość i czas dla studentów. Uczyla z pasją, była autorką skryptów i materiałów do ćwiczeń ze statystyki. Wypromowała ponad 200 magistrantów oraz 8 doktorów.

Profesor zw. dr hab. Czesław Domański, wieloletni współpracownik pani Profesor, napisał o Niej w 1998 roku: „Wszechstronna działalność Profesor Zofii Zarzyckiej jest powszechnie znana i uznana w Polsce, jak i poza jej granicami. [...] Wartość naukową prowadzonych przez siebie badań, a przede wszystkim doskonałą interpretację, Profesor Zarzycka uzyskuje poprzez pokazanie relacji przyczynowo-skutkowych pomiędzy różnorodnymi zjawiskami ekonomicznymi, demograficznymi i społecznymi. [...] Nadzwyczajna jest pracowitość pani Profesor. Największymi zaletami Profesor Zofii Zarzyckiej są zalety Jej serca: wrażliwość, dobroć, uczciwość, prawość, skromność i życzliwość dla ludzi, po prostu Profesor Zwyczajny” [1–4].

Związki Profesor Zofii Zarzyckiej z gerontologią datują się od bardzo dawna. Wynikało to nie tylko z jej naturalnego zainteresowania tą dziedziną wiedzy jako demografa, ale także z jej aktywności w Polskim Towarzystwie Gerontologicznym, Oddział w Łodzi, sięgającej jeszcze lat 80. ubiegłego wieku. Uczestniczyła prawie do końca swego życia w comiesięcznych spotkaniach, na których prezentowano i omawiano efekty pracy członków PTG. Zawsze można było liczyć na życzliwe komentarze pani Profesor. Sama wielokrotnie podczas zebrań naukowych Oddziału wygłaszała referaty dotyczące wyników prowadzonych przez nią badań statystycznych, opartych na kwestiach gerontologicznych. Brała także udział w sesjach wyjazdowych Towarzystwa, które odbywały się w domach pomocy społecznej. Zajmowały ją warunki życia przebywających tam osób starszych, ich zainteresowania, a także trudna praca zatrudnionego personelu. Łódzki Oddział PTG grupuje osoby w różnym wieku — studentów i seniorów — dając tym samym możliwość spojrzenia na problemy starości z perspektywy wielokoleniowej. Pani Profesor czynnie wspierała swoją wiedzą działalność Towarzystwa.

Wśród licznych prac naukowych pani Profesor możemy znaleźć te bezpośrednio związane z gerontologią społeczną. Są to: *Dochody ludności w starszym wieku na podstawie budżetów gospodarstw domowych. Monografie i Opracowania Spis 1987; z. 223; Wpływ czynników demograficznych na poziom i strukturę wydatków gospodarstw domowych. Acta Universitatis Lodziensis. Folia Oeconomica 1988; nr 80.* Pani Profesor pełniła także funkcję pełnomocnika Rektora UŁ ds. Współpracy z Czechosłowackim Instytutem Gerontologicznym.

Była członkiem wielu organizacji naukowych i społecznych: od 1987 roku — Komitetu Nauk Demograficznych PAN i od 1990 roku członkiem Prezydium tego Komitetu oraz członkiem Zarządu Głównego. Należała do Polskiego Towarzystwa Demograficznego, będąc od 1991 roku członkiem Zarządu Głównego, również do ZNP, PTE oraz Polskiego Towarzystwa Statystycznego. Łódzkie gremium naukowców reprezentowała w Łódzkim Towarzystwie Naukowym, które w 1988 roku wydało publikację poświęconą Jej osobie w serii „Sylwetki Łódzkich Uczonych”. Za swą działalność została odznaczona między innymi Honorową Odznaką Miasta Kalisza (1971 rok), Honorową Odznaką Miasta Łodzi (1973 rok), Medalem KEN (1981 rok), Złotym Krzyżem Zasługi (1973 rok) oraz Krzyżem Kawalerskim OOP (1983 rok). Ponadto uhonorowano Ją wieloma medalami i złotymi odznakami [5].

Bardzo nam będzie brakować pani Profesor i Jej życzliwej pomocy, ale jednocześnie wdzięczni jesteśmy losowi, że pozwolił nam Ją spotkać na drodze naszego życia.

Piśmiennictwo

1. Domański C. Profesor Zofia Zarzycka — wzór nauczyciela akademickiego. W: Starzyńska W. (red.). Profesor Zofia Zarzycka. W: Karasiński E. (red.). Sylwetki Łódzkich Uczonych. Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź 1998; 11–13.
2. Bibliografia prac Profesor Zofii Zarzyckiej. W: Starzyńska W. (red.). Profesor Zofia Zarzycka. W: Karasiński E. (red.). Sylwetki Łódzkich Uczonych. Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź 1998; s. 23–30.
3. Prof. zw. dr hab. Zofia Zarzycka. W: Kuciński J. Poczet ekonomistów i socjologów. W: VII Zjazd Absolwentów Studiów Ekonomicznych i Socjologicznych w Łodzi, 4–7 czerwca 2009. Łódź 2009; wersja skrócona na papierze (fot.), 210.
4. Prof. zw. dr hab. Zofia Zarzycka. W: Kuciński J. Łódzkie Towarzystwo Naukowe w latach 1936–1996. Cz. II. Łódź 1996; wersja rozszerzona na płycie CD dołączonej do publikacji drukowanej (fot.); 256.
5. Archiwum Uniwersytetu Łódzkiego. Akta osobowe, sygn. 15883 (prof. zw. dr hab. Z. Zarzycka, fot.).